

Pappa, Nederland is gemarokkaniseerd

Vijftien jaar Felix & Sofie is natuurlijk een feest. Bovendien is deze mijlpaal het zoveelste bewijs dat filosofie er toe doet. Tegelijkertijd nodigt deze mijlpaal ook uit eens stil te staan bij de vraag wat je nu eigenlijk aan de filosofie hebt. En vooral wat je er in het dagelijks leven aan hebt. Wanneer je zoals ik een groot deel van de dag filosofische boeken leest, heb je er uiteraard veel aan. Dan ben je er gewoon dagelijks uren zoet mee, en dat is prima. Maar ik ben daarnaast ook nog vader van een tienjarig zoontje die ik tot een verantwoordelijk en goed burger moet opvoeden. Juist in die belangrijke taak liet de filosofie me onlangs in de steek.

Laatst, toen ik met hem langs het Mercatorplein fietste, riep hij in een keer: 'Pappa, Nederland is gemarokkaniseerd'. Hoewel ik licht geamuseerd en zelfs een beetje trots was op zijn taalkundige vondst, moest ik hem natuurlijk corrigeren. Om het simpel te houden zei ik:

'Marokkanen zijn ook mensen hoor.'
'Wat maakt dat nou uit?', riep hij onmiddellijk.

Hoewel ik het voor onmogelijk hield dat hij in mijn boekenkast had lopen neuzen, gaf hij met dat antwoord precies de kern van Peter Singer zijn argument weer. 'Behoren tot de menselijke soort' geef je niet automatisch morele status. Recht op leven en respect kun je niet zomaar claimen door enkel op te voeren dat je lid van de een of andere soort bent.

Puntje voor mijn zoon.

'Oké' gaf ik schoorvoetend toe, dat maakt inderdaad misschien niet uit, maar beseft je wel dat jij net zo goed Marokkaan had kunnen zijn'.

'Natuurlijk kan dat niet', antwoordde hij meteen verontwaardigd.

Ik besepte gelijk dat ik weer fout zat. Hoe kon ik hopen dat hij gevoelig zou zijn voor het contingentie argument. Het idee dat zijn bestaan niet noodzakelijk, maar een toevalstreffer is. In al zijn kinderlijke onschuld is hij vanzelfsprekend overtuigd van de uniciteit van zijn identiteit. Bovendien, hoezo had hij iemand anders kunnen zijn, als hij uiteindelijk toch is geworden wie hij nu is?

In het nauw gedreven probeerde ik me met wat Socratische schijnbewegingen uit de touwen te bevrijden:

'Maar wat is er eigenlijk zo erg aan als Nederland marokkaniseert' vroeg ik hem.

Hij viel even stil. Niet lang. 'Hebben Marokkanen ooit iets uitgevonden?', beet hij retorisch van zich af.

Koortsachtig zocht ik in mijn hoofd naar bijdragen aan de Nederlandse cultuur met een onmiskenbaar Marokkaans stempel.

'Ze hebben ons cous cous gebracht', riep ik zwakjes.
'Gatver' riep hij meteen met de smaak van overwinning in zijn mond.

We wisten nu allebei dat het er niet meer om ging of hij cous cous echt zo smerig vond, maar wie hier aan het winnen was. En we wisten ook allebei dat hij dat was. Ik was nu nog maar één mislukte poging verwijderd van het moment waarop hij meende triomfantelijk 'minder, minder, minder' in mijn bijzijn te mogen scanderen.

Terwijl ik mijn hersens pijnigde of ik eventueel de categorische imperatief van Kant, de Ander van Levinas, of misschien wel iets utilistisch van Mill of Bentham kon inbrengen, begon ik me ondertussen af te vragen waar die rascistische vooringenomenheid van mijn zoon eigenlijk vandaan kwam. Moest ik soms erkennen dat hij in al zijn onbevangenheid gewoon mijn ware aard spiegelde? Was ik in weerwil van al mijn goede bedoelingen in het diepst van mijn hart gewoon een foute fascist, een dweper die droomt van een roomblanke wereld van raszuivere hygiëne?

De angst sloeg me om het hart bij die gedachte. Ik stond nu niet enkel op het punt het debat te verliezen, maar ook mezelf. Ik leek op een identiteitscrisis af te stevenen. Het winnen van het debat was nu bijzaak, het ging om het redden van mijzelf. Maar terwijl ik in de touwen van de existentiële twijfel hing en probeerde mezelf bij elkaar te rapen, begreep ik ook weer dat het eigenlijk allemaal niet zo moeilijk is.

‘Weet je’, zei ik tegen hem, ‘het klinkt gewoon liefdeloos zo over anderen te spreken’.

Hij was even stil. ‘Daar heb je wel gelijk in’ zei hij na enig denken.

Ik was blij, niet omdat ik nu had gewonnen. Niemand had gewonnen, we hadden allebei gewonnen. De harmonie was hersteld.

‘Mag ik op de iPad, pappa?’, vroeg hij toen we weer thuis waren.

‘Ga eerst maar je huiswerk maken’, zei ik.

Terwijl hij braaf bezig was, keerde ik weer terug naar mijn geliefde boeken om me te verliezen in de zoete zaligheid van de nutteloze filosofie.

Marcel Zuiderland, 30 oktober 2014